

Lovavdelingen JD

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

NORWEGIAN POLICE UNIVERSITY COLLEGE

Deres referanse:
20/4753

Vår referanse:
20/02888-2

Dato:
21.12.2020

HØRINGSSVAR – FORSLAG TIL ENDRINGER I TVISTELOVEN MV. – ANKESILING, RETTSMEKLING MV.

Politihøgskolen viser til høringsbrev av 7. oktober 2020 fra Justis- og beredskapsdepartementet med høringsfrist 4. januar 2021. Denne høringsuttalelsen er levert på regjeringens nettsider og sendes også i kopi til Politidirektoratet. Nummereringen her følger nummereringen i høringsnotatet. Vi konsentrerer oss her om høringsnotatets punkt 4.

4. BEVISPLIKT – BRUK AV INTERNE STRAFFESAKSDOKUMENTER I SIVILE SAKER

4.4.1 Interne dokumenter i straffesaker

Bakgrunnen for endringsforslaget er Høyesteretts ankeutvalgs kjennelse om dokumentinnsyn i en sivil erstatningssak fra den ene av de frifunne etter den såkalte Transocean-saken (*HR-2018-931-U*). Saksøkeren, som var frifunnet i straffesaken i Oslo tingrett, anla sak og krevet dekket de omkostningene som ikke var dekket etter straffeprosesslovens regler. Ankeutvalget kunne ikke se at tvisteloven § 21-5 ga grunnlag for å innskrenke saksøkerens innsynskrav til dokumenter som han kunne få etter straffeprosesslovens regler.

Samme dag som Høyesteretts ankeutvalgs kjennelse falt, meddelte staten at den aksepterte arbeidsgiveransvar etter skadeserstatningsloven § 2-1 for tapet saksøkeren var påført. Statens prosessfullmektig opplyste til pressen at det ikke var noen sammenheng mellom Høyesteretts ankeutvalgs kjennelse og denne prosesshandlingen, noe saksøkeren stilte seg tvilende til (Kolsrud, 2018a, 2018b). Vi nevner dette fordi vi ser hensynet til borgernes tillit til rettssystemet som et viktig argument i drøftelsen.

Avveiningen mellom hva som er «interne dokumenter» i straffesaker, og hva som det i utgangspunktet skal gis innsyn i etter straffeprosessloven § 242 og § 264, kan være godt begrunnet i straffesaker. Spørsmålene i en sivil rettssak kan derimot være noe annerledes. For eksempel har det liten bevisverdi i en straffesak om underordnet påtalemyndighet har innstilt på henleggelse, mens overordnet påtalemyndighet har besluttet tiltale. Det kan likevel tenkes at for eksempel en tydelig innstilling der underordnet påtalemyndighet gjør rede for at

POLITIHØGSKOLEN

Pb. 2109 Vika, 0125 Oslo
Slemdalsveien 5
Tlf: 23 19 99 00
Org. nr: 974 761 017
www.politihogskolen.no
postmottak@phs.no

Politihøgskolen Campus Bodø

Pb. 1407, 8002 Bodø
Universitetsalléen 1
Tlf: 23 19 99 00

Politihøgskolen Campus Stavern

Pb. 204, 3291 Stavern
Fredriksvern Verft
Helgeroveien 9
Tlf: 23 19 99 00

Politihøgskolen Campus Kongsvinger

Pb. 100, 2201 Kongsvinger
Motjernsvegen 21
Tlf: 23 19 99 00

bevisene taler med styrke mot tiltale, kan være en relevant opplysning i en eventuell sivil sak om erstatning for uberettiget forfølgning. Det samme gjelder eventuell korrespondanse med andre etater.

Under enhver omstendighet vil tilliten til rettssystemet styrkes ved at staten – som andre saksøkte – må gi innsyn også i opplysninger som det ellers ikke er adgang til å få innsyn i.

Departementet fremholder (side 31) at straffesaker som regel inneholder sensitive opplysninger av ulik karakter. Det gjelder imidlertid også en rekke opplysninger som en mistenkt har krav på innsyn i etter straffeprosessloven § 242. I en sivil sak kan det også tenkes at det vil bli gjort gjeldende fra saksøkerens side for eksempel at om man hadde fulgt opp et bestemt tips, kunne saken mot saksøkeren vært henlagt og varetektsfengsling unngått.

Nettopp fordi politiet og påtalemyndigheten forvalter en så inngripende del av statens makt overfor borgerne, er det viktig å verne om tilliten til etaten. Vi er i utgangspunktet derfor skeptisk til å innføre særregler for innsyn i sivile saker om innsyn i straffesaksdokumenter.

Likevel kan det være grunn til å vurdere særregler på to punkter:

Så lenge straffesaken ikke er rettskraftig avgjort, er det liten grunn til at tiltalte skal kunne skaffe seg merinnsyn ved å anlegge sivil sak. En begrensning av bevisfremleggelsesplikten etter tvisteloven § 21-5 kunne derfor gjelde fram til straffesaken er endelig avgjort.

I straffesak kan statsadvokaten be en særskilt dommer nekte innsyn i opplysninger som påtalemyndigheten ikke vil påberope som bevis i saken, når det om innsyn gis, kan være fare for blant annet et alvorlig lovbrudd mot noens liv, helse eller frihet, eller en del andre nærmere oppgitte skadevirkninger (straffeprosessloven § 242 a). Antakelig vil slike opplysninger kunne nektes oppgitt i sivil sak under henvisning til tvisteloven § 22-3, men det kan likevel være grunn til å innta en bestemmelse om at opplysninger som det er nektet innsyn i etter straffeprosessloven § 242 a, ikke kan kreves fremlagt. Det kan også vurderes om staten skal kunne begjære en vurdering etter mønster av § 242 a dersom det ikke er gjort i straffesaken.

4.4.2 Tilgang til andre opplysninger som faller utenfor innsyn i straffesaker

Politiregisterloven § 30 går lengre enn den generelle regelen i forvaltningsloven § 13b nr. 5. Forvaltningslovens regel knytter vurderingstemaet til *avgiverorganets* oppgaver, mens politiregisterloven § 30 gir adgang til å fritta for taushetsplikt av hensyn til mottakerorganets interesser. Som kjent har Forvaltningslovutvalget foreslått en lignende regel i forvaltningsloven som i politiregisterloven § 30, og departementet har sendt på høring et forslag om en slik endring i den gjeldende forvaltningsloven (Justis- og beredskapsdepartementet, 2020; NOU 2019: 5).

Regelen i politiregisterloven § 30 gir i utgangspunktet ikke mottakeren *krav* på opplysningene, men gir politiet en rett til å gjøre unntak fra taushetsplikten. Slik lagmannsretten og Høyesteretts ankeutvalg tolket loven, oppstår derimot en fremleggelsesplikt. Det kan tale for å følge departementets forslag om å la den alminnelige avveiningsregelen i tvisteloven § 22-3 gjelde. Spørsmålet bør også vurderes ved oppfølgingen av høringssaken om endring i forvaltningsloven, for å avklare hvilke regler som bør gjelde for forvaltningsorganer som har dokumenter som er av interesse for domstolene.

KILDER

Justis- og beredskapsdepartementet. (2020). *Forslag til endringer i forvaltningsloven m.m. – utvidet adgang til informasjonsdeling – oppfølging av enkelte forslag i NOU 2019:5.* <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---forslag-til-endringer-i-forvaltningsloven-m.m.---storre-adgang-til-informasjonsdeling/id2739960/?expand=horingsnotater>

Kolsrud, K. (2018a, 24. mai). Staten snur i Transocean - tar ansvar for uaktsomhet. *Rett24.* <https://rett24.no/articles/staten-snur-i-transocean-bestrider-ikke-lenger-erstatningsansvar>

Kolsrud, K. (2018b, 24. mai). Sverre E. Koch: – Vi tenker vårt. *Rettt24*.
<https://rett24.no/articles/det-er-ikke-sikkert-de-var-sa-stolte-av-det-som-sto-i-disse-e-postene>
NOU 2019: 5. *Ny forvaltningslov: Lov om saksbehandlingen i offentlig forvaltning (forvaltningsloven)*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-5/id2632006/>

Med hilsen

Nina Skarpenes
Rektor

Bodil Haug
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler:
Morten Holmboe

Kopi til: